

ข้อเสนอแนะนวัตกรรมหลักสูตรผลิตครูระบบปิดของสถาบันผลิตและพัฒนาครู
โครงการครูรัก(ษ์)ถิ่น สำหรับโรงเรียนขนาดเล็กในพื้นที่ห่างไกล
RECOMMENDATION FOR CURRICULUM INNOVATION IN CLOSED SYSTEM
TEACHER PREPARATION OF TEACHER EDUCATION INSTITUTE UNDER
KRU RAK TIN PROJECT FOR SMALL SCHOOLS IN REMOTE AREAS

ดวงใจ สีเขียว¹ และ ปวีณญาพัฒน์ วรพันธ์^{2*}

Duangjai Seekheio¹ and Pawinyaphat Woraphan^{2*}

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 114 สุขุมวิท แขวงคลองเตยเหนือ เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร 10110 ประเทศไทย^{1, 2}

Srinakharinwirot University, 114 Sukhvit 23, Khlong Toei Nuae, Watthana, Bangkok, 10110 Thailand^{1, 2}

*Corresponding author E-mail: pawinyaphat@g.swu.ac.th

(Received: 9 Jul, 2024; Revised: 4 Dec, 2024; Accepted: 12 Dec, 2024)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอข้อเสนอแนะนวัตกรรมหลักสูตรผลิตครูระบบปิดของสถาบันผลิตและพัฒนาครูโครงการครูรัก(ษ์)ถิ่นสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กในพื้นที่ห่างไกล โดยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วยการศึกษาข้อมูลเชิงลึกผ่านเอกสาร จากแนวคิดทฤษฎี เอกสาร งานวิจัย และการศึกษาข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงประจักษ์จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 11 คน แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน และ 2) อาจารย์ในสถาบันผลิตและพัฒนาครู จำนวน 8 คน จากจำนวน 4 สถาบันการผลิตและพัฒนาครูเครื่องมือในการวิจัยประกอบด้วย แบบบันทึกข้อมูล เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเอกสารหลักสูตรการผลิตครูของสถาบันผลิตและพัฒนาครูโครงการครูรัก(ษ์)ถิ่น และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรการผลิตครู และแบบสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรการผลิตครูระบบปิดสำหรับโรงเรียนพื้นที่ห่างไกล โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลผ่านการวิเคราะห์เอกสารเพื่อให้ได้ประเด็นหลักและข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรและการวิเคราะห์เนื้อหา วิเคราะห์ข้อมูลแบบสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย และวิเคราะห์โดยการเปรียบเทียบข้อมูลจากการสัมภาษณ์ เพื่อสรุปเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรการผลิตครูระบบปิดสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กในพื้นที่ห่างไกล

ผลการวิจัยพบว่า ข้อเสนอแนะนวัตกรรมหลักสูตรผลิตครูระบบปิดของสถาบันผลิตและพัฒนาครูโครงการครูรัก(ษ์)ถิ่นสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กในพื้นที่ห่างไกลนั้น ในด้านปรัชญาในการพัฒนาหลักสูตร ควรอยู่บนฐานปรัชญาพิพัฒนาการนิยมและปรัชญาปฏิรูปนิยม ในการพัฒนาสมรรถนะครูนักพัฒนาชุมชน ด้านวิชาเอกของหลักสูตร ควรเป็นสาขาวิชาเอกที่ขาดแคลนโดยเฉพาะสาขาวิชาการปฐมวัยและการประถมศึกษา ด้านผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน ควรเน้นการจัดการเรียนรู้ที่เป็นแนวคิดการเรียนรู้จากสภาพจริง ด้านการรับนักศึกษาเข้าศึกษาในหลักสูตร ควรเน้นไปที่นักเรียนในชุมชน โดยการใช้การประเมิน ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร ควรวางกรอบการออกแบบและพัฒนา และการบริหารจัดการหลักสูตรวิชาชีพครูให้สามารถยืดหยุ่นกับสถานการณ์และบริบทการเปลี่ยนแปลงของสังคม ด้านการทำงานกับเครือข่าย โดยผู้บริหาร ครูในโรงเรียน และชุมชนในพื้นที่ห่างไกลควรมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร การบริหารจัดการหลักสูตร และประเมินผลหลักสูตร และภาพรวมของการพัฒนาครูระบบปิดนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการผลิตและพัฒนาครูควรกำหนดและวางระบบการผลิตครูระบบปิดทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติการ

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาการประถมศึกษา ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์

² อาจารย์ สาขาวิชาสังคมศึกษา ภาควิชาสังคมวิทยา คณะสังคมศาสตร์

ให้หลักสูตรการผลิตและพัฒนาครูในระบบปิดสามารถออกแบบโดยยึดโยงกับบริบทเชิงพื้นที่ที่ไม่ถูกควบคุมโดยอำนาจรัฐมากจนเกินไป โดยมีข้อเสนอแนะให้ภาครัฐควรมีการปรับปรุงโครงสร้างหรือแนวทางการผลิตและพัฒนาครูสอดคล้องกับความต้องการในการผลิตครู สอดรับกับความต้องการของผู้ศึกษาต่อ และควรพัฒนาระบบการผลิตครูในระบบปิดต่อไป

คำสำคัญ: นวัตกรรมหลักสูตรผลิตครู, ระบบปิด, โครงการครูรัก(ษ์)ถิ่น

ABSTRACT

This research aims to propose recommendations for developing the innovation of the core curriculum for the Teacher Education Institute in remote areas of teacher preparation and development institutions. This study is qualitative research, consisting of in-depth data analysis through documentary analysis of theoretical frameworks, prior studies, and data study through in-depth interviews to obtain insightful information from key informants. The research participants in this study were a total of 11 people, divided into two groups: 1) three experts in teacher education; and 2) eight lecturers from Teacher Education Institute. Research instruments included data collection forms to gather information on core curriculum documents for teacher production of teacher training and development institutions, the “Kru Rak Tin” project, and documents related to the teacher preparation curriculum. The research also involved in-depth interview protocols concerning the development of a closed-teacher preparation curriculum system for remote schools. Data analysis involved examining documents to identify key issues and information about guidelines for curriculum development and content analysis, performing inductive content analysis, and comparing data from interviews to conclude the development of a closed-teacher preparation curriculum system for small schools in remote areas.

The research findings suggest that the proposed innovative curriculum for preparing teachers in the closed system of the Kru Rak Tin project at teacher training institutes for small schools in remote areas should be based on the philosophies of developmentalism and reformism in curriculum development. These philosophical foundations would guide the development of teacher competencies, particularly for community development-oriented educators. In terms of the curriculum’s major subject areas, it should address fields where there is a shortage, particularly in early childhood education and primary education. Regarding student learning outcomes, the curriculum should emphasize learning approaches based on real-life contexts. For student recruitment, the focus should be on recruiting candidates from within local communities, utilizing assessment methods that are appropriate for this context. In terms of curriculum management, it is essential to establish a framework for the design, development, and administration of the teacher training curriculum that allows flexibility to adapt to changing social contexts and situations. Moreover, collaboration with local stakeholders, including school administrators, teachers, and community members is crucial for ensuring active participation in curriculum development, management, and evaluation. In the broader context of closed-system teacher development, relevant agencies involved in teacher production and development should establish and implement a policy and operational framework for closed-system teacher production. The curriculum design should be closely linked to the local context, without excessive control by state authorities. Additionally, it is recommended that the government revise the structural policies or approach to teacher preparation and development to align with the evolving needs of teacher training, as well as the demands of students. There should also be continued growth of the closed system teacher production.

KEYWORDS: Curriculum Innovation of Teacher Preparation, Closed System, Kru Rak Tin Project

บทนำ

วิชาชีพครูเป็นวิชาชีพชั้นสูงที่สำคัญและมีบทบาทมากในการพัฒนาคนและพัฒนาชาติ ในอดีตครูถือเป็นปูชนียบุคคลของสังคม เป็นผู้ที่มีพรสวรรค์และความฉลาดรอบรู้คู่ความดี เป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการสืบสานและถ่ายทอดความรู้และความดีจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่งของสังคม เป็นแบบอย่างของคนทั่วไปในด้านความประพฤติและคุณธรรม จึงเห็นได้ว่า “ครู” เป็นบุคคลสำคัญในกระบวนการปฏิรูปการศึกษา เพราะว่าครูเป็นกลุ่มบุคคลต้นน้ำของการพัฒนากำลังคน และเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ดังนั้นการผลิตและพัฒนาครูให้เป็นบุคคลที่มีศักยภาพสูงสุด จึงเป็นสิ่งที่สำคัญที่ต้องกระทำอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอและจริงจัง (Yingyaw, Sujitjool, Thadatantichoke, Pumdeeying, & Nongchalermchai, 2020) โดยเฉพาะในยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี พ.ศ. 2561–2580 (Office of the National Economic and Social Development Board, 2018) เป็นกรอบความคิดหนึ่งในการพัฒนาการศึกษาของชาติ ซึ่งเป็นภารกิจหลักในการพัฒนาคนอันเป็นรากฐานของการพัฒนาประเทศในทุก ๆ ด้าน ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าการศึกษามีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ที่ 3 หรือยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ โดยกำหนดให้คนไทยในอนาคตต้องเป็นมนุษย์ที่มีคุณภาพ มีความรู้ สมรรถนะ และทักษะที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ โดยเฉพาะในโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาระบบและปัจจัยส่งเสริมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องไปพร้อมกัน ทั้งในส่วนของระบบการเรียนการสอนและการพัฒนาทักษะฝีมือที่สอดคล้องกับการพัฒนาของคนในแต่ละช่วงวัย เป็นการลดปัญหาความเหลื่อมล้ำและนำไปสู่การเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของประชาชนทุกภาคส่วน (Higher Education Act, B.E. 2562, 2019)

ยุคการปฏิรูปการศึกษานั้น การพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้และทักษะในการปฏิบัติงานนับว่าเป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องกระทำอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 (Constitution of the Kingdom of Thailand B.E. 2560,

2017) มีข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา หมวด 16 การปฏิรูปประเทศ มาตรา 258 (3) ให้ “มีกลไกและระบบการผลิต คัดกรอง และพัฒนาผู้ประกอบวิชาชีพครูและอาจารย์ ให้ได้ผู้มีจิตวิญญาณของความเป็นครู มีความรู้ความสามารถอย่างแท้จริง ได้รับค่าตอบแทนที่เหมาะสมกับความสามารถและประสิทธิภาพในการสอน รวมทั้งมีกลไกสร้างระบบคุณธรรมในการบริหารงานบุคคลของผู้ประกอบวิชาชีพครู” เมื่อ “ครู” เป็นบุคคลที่สำคัญอย่างยิ่งต่อภารกิจในการพัฒนาเยาวชนของชาติ โดยครูนอกจากจะต้องมีจิตวิญญาณของความเป็นครูแล้ว ครูยังต้องเป็นผู้ทรงความรู้ในเนื้อหาที่ต้องถ่ายทอดสู่ผู้เรียน และครูยังต้องจัดการเรียนการสอนได้อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งครูจะต้องพัฒนาศิษย์ให้มีทักษะการเรียนรู้ด้วย นโยบายรัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการปฏิรูปครู โดยยกฐานะให้เป็นวิชาชีพชั้นสูง เนื่องจากเป็นฟันเฟืองหลักในการขับเคลื่อนนโยบายด้านการศึกษาของประเทศ และนับเป็นผู้มีบทบาทในการสนับสนุนส่งเสริม และพัฒนา รวมถึงการให้การศึกษาที่มีคุณภาพแก่ผู้เรียน (Office of the Education Council, 2007)

การพัฒนาวิชาชีพครูในประเทศไทย เริ่มต้นตั้งแต่การกำหนดให้มีหน่วยงานที่รับผิดชอบในการผลิตและพัฒนาครูอย่างชัดเจน ซึ่งประกอบด้วยสถาบันการผลิตและพัฒนาครู สถาบันควบคุมคุณภาพและจรรยาบรรณความเป็นครู และหน่วยงานที่ใช้ครู (โรงเรียนหรือสถานศึกษาต่าง ๆ) อย่างไรก็ตามเพื่อให้การผลิตครูสอดคล้องกับสภาพความต้องการและความจำเป็นทั้งทางด้านปริมาณและคุณภาพ จึงควรมีการพัฒนาหลักสูตรการผลิตครูรุ่นใหม่ให้เข้มข้นในศาสตร์ที่สอนและหลากหลายในวิธีการสอน เพื่อให้ได้ครูที่มีประสิทธิภาพเกิดประสิทธิผลต่อนักเรียน สังคม และประเทศชาติสืบไป (Aiemphaya, 2018)

ปัจจุบันในการผลิตและพัฒนาครูนั้น มีคณะครูศาสตร์และคณะศึกษาศาสตร์เป็นคณะที่รับผิดชอบในการผลิตครู ซึ่งมีจำนวน 131 แห่งทั่วประเทศ (Aiemphaya, 2018; Secretariat Office of the Teachers Council of Thailand, 2017) ทั้งนี้ในปัจจุบัน รูปแบบการผลิตครูมี 2 ลักษณะ คือ ระบบเปิดและระบบปิด โดยส่วนใหญ่การผลิตครู

ของสถาบันในประเทศไทยเป็นระบบเปิด โดยสถาบันผลิตครูแต่ละแห่งสามารถเปิดรับนิสิตนักศึกษาด้วยการกำหนดจำนวนนิสิตนักศึกษาแต่ละปีการศึกษาไว้ในหลักสูตร เสนอขออนุมัติหลักสูตรต่อสภามหาวิทยาลัย และเสนอขออนุมัติจากคุรุสภาตามลำดับ การกำหนดจำนวนรับโดยอิสระของสถาบันฝ่ายผลิตทำให้การผลิตครูเกินกว่าความต้องการของหน่วยงานผู้ใช้ครูจำนวนมาก ส่วนการผลิตครูระบบปิดคือการผลิตครูแบบจำกัดจำนวนรับตามความต้องการการใช้ครูในแต่ละปีการศึกษา (Office of the Education Council, 2018) ทั้งนี้การผลิตครูในปัจจุบันยังมิได้ดำเนินการปฏิรูปอย่างจริงจังที่จะทำให้วิชาชีพครูมีคุณภาพและมาตรฐานที่เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง โดยเฉพาะการกำกับและประสานให้สถาบันที่ทำหน้าที่ผลิตครูมีความพร้อมและความเข้มแข็งในการเตรียมบุคลากรใหม่เพื่อให้มีการแก้ไขปัญหการผลิตครูตามความต้องการเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพที่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของสังคม การผลิตครูของสถาบันอุดมศึกษาจึงเป็นไปตามความพร้อมของแต่ละสถาบันการผลิตและพัฒนาครูมากกว่าตอบสนองความต้องการครูและการขาดแคลนครูของประเทศ (Petchchuay, Phonsaram, & Pithyanuwat, 2017; Pithyanuwat, 2012) ขณะเดียวกันในปัจจุบันการปรับปรุงหรือพัฒนาการดำเนินการผลิตและพัฒนาครูในรูปแบบโครงการผลิตครูระบบปิดนั้นไม่สามารถแยกขาดออกจากการผลิตครูระบบเปิด (ทั่วไป) ได้ ดังจะเห็นได้จากโครงการผลิตครูระบบปิดที่มีการดำเนินการมาแล้วนับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน จำนวน 13 โครงการ ประกอบด้วยโครงการที่สิ้นสุดไปแล้ว ได้แก่ 1) โครงการฝึกหัดครูชนบท 2) โครงการครูทายาทระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา 3) โครงการครูทายาทระดับอุดมศึกษาสำหรับสอนในสถาบันราชภัฏ 4) โครงการครูทายาทชายแดนใต้ 5) โครงการเร่งรัดพัฒนาครูคณิตศาสตร์ 6) โครงการส่งเสริมการผลิตครูที่มีความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ 7) โครงการครูทายาทตำรวจตระเวนชายแดน 8) โครงการครูพันธุ์ใหม่ 9) โครงการครูสหกิจ 10) โครงการครูมืออาชีพ และโครงการที่ยังคงดำเนินการในปัจจุบัน ได้แก่ 1) โครงการ เพชรในถม 2) โครงการผลิตครูเพื่อพัฒนาท้องถิ่น 3) โครงการครูรัก(ษ์)ถิ่น (Office of the Education Council, 2015; Petchchuay, 2015;

The Equitable Education Fund (EEF), 2019) แม้ว่าจะมีความพยายามที่จะผลิตครูระบบปิดผ่านโครงการดังกล่าวมาหลายรูปแบบและหลายลักษณะ แต่โครงการผลิตครูของประเทศไทยที่ผ่านมามีขึ้นอยู่บนนโยบายและงบประมาณของรัฐบาลแต่ละยุคสมัย ทำให้การผลิตครูขาดความต่อเนื่องทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ ประกอบกับรัฐบาลไม่มีนโยบายที่ชัดเจนในสาขาวิชาที่ผลิตรวมถึงการควบคุมจำนวนการผลิตครูด้วย (Petchchuay, 2015; Office of the Education Council, 2015; Office of the Education Council, 2017; Tangjuang, 2011; Tangkitvanich, 2018) เมื่อพิจารณาถึงปัญหาดังกล่าวการพัฒนาการศึกษาและคุณภาพของครูจะสำเร็จได้นั้น โครงการครูรัก(ษ์)ถิ่นเป็นโครงการหนึ่งในการเป็นต้นแบบของการสร้างและผลิตครูระบบปิด โดยกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษามีเป้าหมายเพื่อสร้างโอกาสให้กับนักเรียนในพื้นที่ห่างไกลที่มีใจรักในวิชาชีพครูและมีศักยภาพในการเรียนรู้ได้เรียนจบจนสำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรีอย่างมีคุณภาพ มีจิตวิญญาณความเป็นครู มีสมรรถนะพื้นฐานของวิชาชีพครู มีสมรรถนะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มีสมรรถนะของการเป็นนักพัฒนาชุมชน และกลับไปเป็นครูในโรงเรียนพื้นที่ห่างไกล เพื่อพัฒนาชุมชนท้องถิ่นของตนเอง นอกจากนี้ยังสร้างครูรุ่นใหม่ที่เป็นการสร้างนวัตกรรมการผลิตและพัฒนาครู หลักสูตรการผลิตและพัฒนาครูแนวใหม่ และสถาบันต้นแบบในการผลิตและพัฒนาครู รวมทั้งพัฒนาคุณภาพโรงเรียนของชุมชนในพื้นที่ห่างไกล 1,500 แห่ง ให้มีครูเพียงพอ และเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน โดยโครงการครูรัก(ษ์)ถิ่นสนับสนุนสถาบันอุดมศึกษาที่มีหน้าที่ผลิตและพัฒนาครูกว่า 18 แห่งทั่วประเทศในการเป็นเครือข่ายที่เข้มแข็ง มุ่งผลิตครูคุณภาพเพื่อสนองความต้องการของชุมชน ทั้งการพัฒนาหลักสูตรการผลิตและพัฒนาครู การจัดกระบวนการเรียนรู้แนวใหม่ และกิจกรรมสร้างเสริมความเป็นครู เพื่อให้ได้บัณฑิตครูคุณภาพตามเป้าหมาย สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนและชุมชนในพื้นที่ห่างไกล เพื่อเป็นนวัตกรรมและองค์ความรู้ที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงระบบการผลิตและพัฒนาครู (Systems Change) อันจะนำไปสู่การร่วมมือกันยกระดับคุณภาพการศึกษาของประเทศ (The Equitable Education Fund (EEF), 2023)

ดังนั้น กระบวนการผลิตและพัฒนาครูระบบปิดในโครงการครูรัก(ษ์)ถิ่น ซึ่งปัจจุบันมีการรับนักศึกษาในรุ่นที่ 5 เพื่อให้ครบยอดการผลิตครูระบบปิดสู่โรงเรียนปลายทางในชุมชนในพื้นที่ห่างไกลจำนวน 1,500 คน พบว่ามีการเคลื่อนตัวของการพัฒนาหลักสูตรการผลิตและพัฒนาครูในสถาบันผลิตและพัฒนาครูหลายแห่งจากจำนวนสถาบันที่เข้าร่วมโครงการครูรัก(ษ์)ถิ่น ซึ่งมีการปรับปรุงหลักสูตรที่สะท้อนการเชื่อมโยงกับชุมชนและสมรรถนะครูรัก(ษ์)ถิ่น ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจการศึกษานวัตกรรมหลักสูตรการผลิตและพัฒนาครูระบบปิดสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กในพื้นที่ห่างไกลจากฐานของโครงการครูรัก(ษ์)ถิ่น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อนำเสนอข้อเสนอแนะนวัตกรรมหลักสูตรผลิตครูระบบปิดของสถาบันผลิตและพัฒนาครูโครงการครูรัก(ษ์)ถิ่น สำหรับโรงเรียนขนาดเล็กในพื้นที่ห่างไกล

กรอบแนวคิดการวิจัย

การนำเสนอข้อเสนอแนะในการพัฒนานวัตกรรมหลักสูตรผลิตครูระบบปิดสำหรับโรงเรียนพื้นที่ห่างไกลของสถาบันผลิตและพัฒนาครูในครั้งนี้ มีกรอบแนวคิดการวิจัย ดังภาพที่ 1

โครงการผลิตครูระบบปิด : โครงการครูรัก(ษ์)ถิ่น**สมรรถนะโครงการครูรัก(ษ์)ถิ่น 3 ด้าน**

- ครูนักจัดการเรียนรวม
- ครูนักจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น
- ครูนักพัฒนาชุมชน

**มาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาครุศาสตร์
และสาขาศึกษาศาสตร์ (หลักสูตรสี่ปี) พ.ศ. 2562**

**คู่มือหลักสูตรระดับปริญญาตรี
สถาบันผลิตและพัฒนาครูโครงการครูรัก(ษ์)ถิ่น**

- 1) หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2567) คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต
- 2) หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการประถมศึกษา (4 ปี) หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2566 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
- 3) หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา ปฐมวัย (4 ปี) (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2566) คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
- 4) หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2567) คณะศึกษาศาสตร์และนวัตกรรมการศึกษา มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้บริหาร**คณาจารย์จากสถาบันผลิตและพัฒนาครู****โครงการครูรัก(ษ์)ถิ่น**

(ปรัชญาในการพัฒนาหลักสูตร วิชาเอกของหลักสูตร ผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน การรับนักศึกษาเข้าศึกษาในหลักสูตร การบริหารจัดการหลักสูตร การทำงานกับเครือข่าย และภาพรวมของการพัฒนาครูระบบปิด)

**ข้อเสนอแนะในการพัฒนานวัตกรรมหลักสูตร
ผลิตครูระบบปิดสำหรับโรงเรียนพื้นที่ห่างไกล
ของสถาบันผลิตและพัฒนาครู**

- ปรัชญาในการพัฒนาหลักสูตร
- วิชาเอกของหลักสูตร
- ผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน
- การรับนักศึกษาเข้าศึกษาในหลักสูตร
- การบริหารจัดการหลักสูตร
- การทำงานกับเครือข่าย
- ภาพรวมของการพัฒนาครูระบบปิด

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ประกอบด้วย การศึกษาข้อมูลเชิงลึกผ่านเอกสาร (Documentary Analysis) จากแนวคิดทฤษฎี เอกสารงานวิจัย และการศึกษาข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงประจักษ์จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดังนี้

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ มาจากการเลือกตัวอย่างที่มีข้อมูลตรงตามประเด็นการวิจัยมากกว่าปกติ (Intensity Sampling) (Miles & Huberman, 1994) วิธีนี้เป็นวิธีที่ผู้วิจัยจำเป็นต้องมีข้อมูลเบื้องต้นที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ต้องการศึกษาอยู่ก่อนแล้ว (ผู้วิจัยเป็นหนึ่งในนักวิจัยพัฒนาโครงการครุรักษ์(ษ์)ถิ่น) ซึ่งจะช่วยให้ผู้วิจัยสามารถเลือกหาข้อมูลเชิงลึกที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์งานวิจัยได้ตามแนวคิดของ Patton (1990) โดยมีผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น จำนวน 11 คน ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของ Nastasi and Schensul (2005) ที่เสนอว่า งานวิจัยเชิงคุณภาพจากกรณีศึกษาควรมีผู้ให้ข้อมูลอยู่ที่ประมาณ 10 คน หรือจนกว่าข้อมูลจะอิ่มตัว ทั้งนี้ผู้วิจัยแบ่งผู้ให้ข้อมูลออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) ผู้ทรงคุณวุฒิโครงการครุรักษ์(ษ์)ถิ่น กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) จำนวน 3 คน ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลและข้อเสนอแนะในการพัฒนานวัตกรรมหลักสูตรการผลิตครูระบบปิด และ 2) อาจารย์ในสถาบันผลิตและพัฒนาครู จำนวน 8 คน ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรการผลิตครูระบบปิดสำหรับโรงเรียนพื้นที่ห่างไกล จำนวน 4 สถาบัน ประกอบด้วย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง และคณะศึกษาศาสตร์และนวัตกรรมการศึกษา มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ คัดเลือกจากสถาบันผลิตและพัฒนาครูที่เข้าร่วมโครงการครุรักษ์(ษ์)ถิ่นของกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา จำนวน 18 สถาบัน ซึ่งมีความโดดเด่นในการพัฒนาหลักสูตรการผลิตครูที่สอดคล้องกับสมรรถนะครุรักษ์(ษ์)ถิ่น 3 ด้าน (ครูนักจัดการเรียนรวม ครูนักจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น และครูนักพัฒนาชุมชน) และสอดคล้อง

กับการผลิตครูสำหรับโรงเรียนพื้นที่ห่างไกล (The Equitable Education Fund (EEF), 2019) โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนี้ 1) คณบดีหรือผู้บริหารของสถาบันผลิตและพัฒนาครูโครงการครุรักษ์(ษ์)ถิ่นที่ได้รับมอบหมายให้ดูแลโครงการครุรักษ์(ษ์)ถิ่นที่มีการพัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกับการผลิตครูระบบปิดสำหรับโรงเรียนพื้นที่ห่างไกล และ 2) อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรหรืออาจารย์ประจำหลักสูตรของสถาบันผลิตและพัฒนาครูโครงการครุรักษ์(ษ์)ถิ่นที่มีการพัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกับการผลิตครูระบบปิดสำหรับโรงเรียนพื้นที่ห่างไกล

เครื่องมือการวิจัย

1. แบบบันทึกข้อมูล เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเอกสารหลักสูตรการผลิตครูของสถาบันผลิตและพัฒนาครูโครงการครุรักษ์(ษ์)ถิ่น และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรการผลิตครู โดยการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือในการพิจารณาความสอดคล้องของแนวคำถามในแบบบันทึกข้อมูลทั้งฉบับกับกรอบแนวคิดในการวิจัย ผ่านผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวัดประเมิน ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ และด้านการจัดการเรียนรู้ประถมศึกษา จำนวน 3 คน ประเมินเชิงวิพากษ์ความตรงของเนื้อหาและความเหมาะสมของเครื่องมือ ซึ่งมีคุณภาพด้านความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยมีค่า Item Objective Congruence (IOC) เท่ากับ 0.67–1.00 จำนวน 8 ข้อ และมีค่าเฉลี่ยรวม 0.81 จากนั้นปรับปรุง แก้ไขคำถาม และจัดทำแบบบันทึกข้อมูลจากการสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์

2. แบบสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรการผลิตครูระบบปิดสำหรับโรงเรียนพื้นที่ห่างไกล ซึ่งมีประเด็นการสัมภาษณ์ ดังนี้ 1) ปรัชญาในการพัฒนาหลักสูตร 2) วิชาเอกของหลักสูตร 3) ผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน 4) การรับนักศึกษาเข้าศึกษาในหลักสูตร 5) การบริหารจัดการหลักสูตร 6) การทำงานกับเครือข่าย และ 7) ภาพรวมของการพัฒนาครูระบบปิด ซึ่งแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นได้นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยเชิงคุณภาพด้านหลักสูตรและการสอน และด้านพื้นฐานการศึกษา จำนวน 3 คน ได้ตรวจสอบคุณภาพ ซึ่งมีคุณภาพด้านความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยมีค่า Item Objective Congruence (IOC) เท่ากับ 0.67–1.00 จำนวน 24 ข้อ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. เก็บรวบรวมข้อมูลเอกสารหลักสูตรการผลิตครูของสถาบันผลิตและพัฒนาครูโครงการครูรัก(ษ์)ถิ่น และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรการผลิตครู ด้วยแบบบันทึกข้อมูลในช่วงเดือนมกราคม – มิถุนายน พ.ศ. 2567

2. ดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรการผลิตครูระบบปิดสำหรับโรงเรียนพื้นที่ห่างไกลตามประเด็นต่าง ๆ ในแบบสัมภาษณ์ และสัมภาษณ์อาจารย์ในสถาบันผลิตและพัฒนาครู จำนวน 8 คน จาก 4 สถาบัน ในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรการผลิตครูระบบปิดสำหรับโรงเรียนพื้นที่ห่างไกล

3. สรุปประเด็นและข้อมูลที่ได้จากเอกสารหลักสูตร เอกสารที่เกี่ยวข้องและข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

4. นำเสนอข้อเสนอแนะนวัตกรรมหลักสูตรการผลิตครูระบบปิดสำหรับโรงเรียนพื้นที่ห่างไกล

การวิเคราะห์ข้อมูล

1) การวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารหลักสูตรการผลิตครูของสถาบันผลิตและพัฒนาครูโครงการครูรัก(ษ์)ถิ่น และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรการผลิตครู โดยการวิเคราะห์เอกสาร (Documentary Analysis) เพื่อได้ประเด็นหลักและข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาหลักสูตร

2) การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Analytic Induction) และการวิเคราะห์โดยการเปรียบเทียบข้อมูลเพื่อสรุปเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรการผลิตครูระบบปิดสำหรับโรงเรียนพื้นที่ห่างไกล ซึ่งมีประเด็นการสัมภาษณ์ดังนี้ ประเด็นในการพัฒนาหลักสูตร วิชาเอกของหลักสูตร ผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน การรับนักศึกษาเข้าศึกษาในหลักสูตร การบริหารจัดการหลักสูตร การทำงานกับเครือข่าย และภาพรวมของการพัฒนาครูระบบปิดเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัย

ผลการวิจัย

จากวัตถุประสงค์การวิจัยในการนำเสนอข้อเสนอแนะการพัฒนาหลักสูตรการผลิตครูระบบปิดสำหรับโรงเรียนพื้นที่ห่างไกลของสถาบันผลิตและพัฒนาครู ในประเด็นต่าง ๆ พบว่า

1. ผลจากการศึกษาเอกสารหลักสูตรการผลิตครูของสถาบันผลิตและพัฒนาครูโครงการครูรัก(ษ์)ถิ่น และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรการผลิตครู พบว่า

1.1 หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2567) คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต ในสาขาวิชาเอกการประถมศึกษา มีการกำหนดให้เรียนไม่น้อยกว่า 131 หน่วยกิต โดยมีเป้าหมายเพื่อการผลิตบัณฑิตให้มีความเป็นครูที่ดีและมีสมรรถนะในการทำงานร่วมกับชุมชนท้องถิ่น มีรายวิชาที่สอดคล้องกับการจัดการศึกษาในชุมชนและท้องถิ่น ที่สอดคล้องกับสมรรถนะครูรัก(ษ์)ถิ่น 3 ด้าน

1.2 หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา (4 ปี) หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2566 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ในสาขาวิชาเอกการประถมศึกษา มีการกำหนดให้เรียนไม่น้อยกว่า 136 หน่วยกิต โดยเน้นการใช้ศาสตร์และศิลป์ทางการประถมศึกษาในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ และปรากฏรายวิชาที่สอดคล้องกับการจัดการศึกษาในชุมชนและท้องถิ่น ที่สอดคล้องกับสมรรถนะครูรัก(ษ์)ถิ่นทั้ง 3 ด้าน

1.3 หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา ปฐมวัย (4 ปี) (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2566) คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง มีการกำหนดให้เรียนไม่น้อยกว่า 138 หน่วยกิต โดยจัดการศึกษาในลักษณะเฉพาะพิเศษของหลักสูตรที่มีระบบการศึกษาแบบธนาคารหน่วยกิต (เทียบโอนหน่วยกิต) มีเป้าหมายให้บัณฑิตสามารถจัดการเรียนรู้ด้านการศึกษาศึกษาปฐมวัยทั้งในเด็กปกติและเด็กที่มีความต้องการพิเศษ รวมทั้งสามารถทำงานร่วมกับชุมชน ครู และผู้ปกครองได้ และมีรายวิชาที่สอดคล้องกับการจัดการศึกษาในชุมชนและท้องถิ่น ที่สอดคล้องกับสมรรถนะครูรัก(ษ์)ถิ่น 3 ด้าน

1.4 หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชา นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2567)

คณะศึกษาศาสตร์และนวัตกรรมการศึกษา มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ จัดการศึกษาในลักษณะเฉพาะพิเศษของหลักสูตรเป็นรูปแบบวิชาเอกคู่ คือ สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยและการประถมศึกษา โดยมีเป้าหมายให้บัณฑิตเป็นครู นักจัดการเรียนรวม ครูนักจัดการเรียนแบบคละชั้น ควบชั้นเรียน และครูนักพัฒนาชุมชน และมีรายวิชาที่สอดคล้องกับการจัดการศึกษาในชุมชนและท้องถิ่นที่สอดคล้องกับสมรรถนะครูรัก(ษ์)ถิ่น 3 ด้าน โดยจัดเป็นกลุ่มรายวิชาเลือกสำหรับนักศึกษาครูรัก(ษ์)ถิ่นโดยเฉพาะ

2. ผลการศึกษาจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรการผลิตครูระบบปิดสำหรับโรงเรียนพื้นที่ห่างไกล และสัมภาษณ์อาจารย์ในสถาบันผลิตและพัฒนา ในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรการผลิตครูระบบปิดสำหรับโรงเรียนพื้นที่ห่างไกล สามารถแบ่งประเด็นในการศึกษาได้ดังนี้

2.1 ปรัชญาในการพัฒนาหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้ในสถาบันฯ ควรขยับจากการเรียนรู้บนพื้นฐานปรัชญาการศึกษาแบบสารัตถะนิยม (Essentialism) ไปสู่การออกแบบการเรียนรู้บนพื้นฐานปรัชญาทางการศึกษาแบบพัฒนาการนิยม (Progressivism) และปรัชญาปฏิรูปนิยม (Reconstructionism) ในการพัฒนาสมรรถนะครูนักพัฒนาชุมชน

2.2 วิชาเอกของหลักสูตร สถาบันฯ ควรผลิตบัณฑิตในสาขาวิชาเอกที่ขาดแคลน โดยเฉพาะโรงเรียนในพื้นที่ห่างไกลที่เป็นโรงเรียนระดับชั้นประถมศึกษา ซึ่งเป็นการสอนในระดับชั้นปฐมวัยจนถึงประถมศึกษาปีที่ 6 ในสาขาการปฐมวัยและการประถมศึกษา

2.3 ผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน ควรวางกรอบการออกแบบและพัฒนา การบริหารจัดการหลักสูตร วิชาชีพครู และผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน ให้สามารถยืดหยุ่นกับสถานการณ์และบริบทการเปลี่ยนแปลงของสังคม ทั้งในระดับชุมชน จังหวัด ภูมิภาค และประเทศ เพื่อให้เท่าทันกระแสการพัฒนาและความต้องการของผู้เรียน

2.4 การรับนักศึกษาเข้าศึกษาในหลักสูตร ควรเน้นไปที่นักเรียนในชุมชน โดยใช้การประเมินแฟ้มสะสมผลงาน ให้นักเรียนเขียนความต้องการของตัวเอง ซึ่งจะทำให้เกิดภาพและความตระหนักถึง

การเป็นครู เน้นภาพประกอบจากการเข้าร่วมกิจกรรมการแข่งขัน หรืออื่น ๆ ซึ่งทำให้ทางหลักสูตรฯ เห็นภาพการร้อยเรียงความเป็นครู พร้อมหลักฐานเชิงประจักษ์ นอกจากนี้ควรกำหนดเกรดขั้นต่ำอยู่ที่ 3.00 การประเมินเจตคติในการประกอบวิชาชีพครู ผลการเรียนรู้ไม่ควรต่ำเกินไปเพราะครูควรต้องมีคุณภาพ (เด็กเก่งควรเป็นครู) นอกจากนี้อาจใช้ระบบการสอบที่เป็นข้อสอบมาตรฐานประกอบการประเมินจากแฟ้มสะสมผลงาน และการสัมภาษณ์ที่ต้องใช้การประเมินบุคลิกภาพ เจตคติและความต้องการในการเป็นครู

2.5 การบริหารจัดการหลักสูตร สถาบันฯ ควรมีการปรับคำอธิบายรายวิชาใน มคอ.2 (คู่มือหลักสูตร) บางรายวิชาให้สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ ชุมชน สังคม และบริบทของโรงเรียนปลายทางขนาดเล็ก โดยอาจเป็นการปรับคำอธิบายรายวิชาที่เน้นให้เกิดสมรรถนะของการเป็นครูในโรงเรียนปลายทางขนาดเล็กในพื้นที่ห่างไกล และระบุสมรรถนะดังกล่าวไปใน มคอ.3 หรือประมวลการสอน/แนวทางการจัดการเรียนรู้ของรายวิชา และควรมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในรายวิชาต่าง ๆ ให้เป็นการจัดการเรียนรู้จากสภาพจริง (Authentic Learning)

2.6 การทำงานกับเครือข่ายและหน่วยงานต่าง ๆ นั้น ควรมีการประสานและกำหนดบทบาทหน้าที่ในการร่วมกันออกแบบและพัฒนาหลักสูตร โดยหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาควรมีจำนวนอัตรากำลังของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาของแต่ละพื้นที่ในระยะ 1 – 10 ปี ทั้งในด้านจำนวน วิชาเอก ความขาดแคลน และการคาดการณ์เชิงประชากรของผู้เรียนให้กับสถาบันผลิตและพัฒนาครูสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กในพื้นที่ห่างไกลแต่ละพื้นที่ เพื่อให้สถาบันฯ สามารถออกแบบหลักสูตรได้สอดคล้องกับความต้องการของพื้นที่อย่างแท้จริง ส่วนชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจมีการกำหนดแนวทางในการทำงานร่วมกันด้านการพัฒนาองค์ความรู้สู่ห้องเรียน และนำกลับไปใช้ในการพัฒนาชุมชน เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม ชุมชน และท้องถิ่น

2.7 ภาพรวมของการพัฒนาครูระบบปิด สถาบันฯ ผลิตและพัฒนาครูระบบปิดสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กในพื้นที่ห่างไกล สามารถพัฒนาหลักสูตรหลักหรือหลักสูตรเฉพาะที่สอดคล้องกับบริบทของสถาบันการผลิตครู

โรงเรียนและชุมชนในพื้นที่ห่างไกลของสถาบันการผลิตครู โดยผู้บริหาร ครูในโรงเรียน และชุมชนในพื้นที่ห่างไกล มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร การบริหารจัดการหลักสูตร และประเมินผลหลักสูตร ให้เกิดความอิสระจากหน่วยงานรัฐ ที่ควบคุมการผลิตและพัฒนาครูที่กำหนดกรอบหลักสูตร มากจนเกินไป โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการผลิตและพัฒนาครูควรกำหนดและวางระบบการผลิตครูระบบปิด ทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติการ ให้หลักสูตรการผลิตและพัฒนาครูในระบบปิดสามารถออกแบบโดยยึดโยง กับบริบทเชิงพื้นที่ ไม่ถูกควบคุมโดยอำนาจรัฐมากเกินไป โดยคงความเป็นหลักสูตรเฉพาะสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก ในพื้นที่ห่างไกลที่ต้องเน้นการจัดการศึกษาเฉพาะบริบท ตามแต่ละพื้นที่เป็นสำคัญ

สรุปผลการวิจัย

ข้อเสนอแนะวัดกรรมหลักสูตรผลิตครูระบบปิด ของสถาบันผลิตและพัฒนาครูโครงการครูรัก(ษ์)ถิ่น สำหรับโรงเรียนขนาดเล็กในพื้นที่ห่างไกลนั้น ในด้านปรัชญาในการพัฒนาหลักสูตร ควรอยู่บนฐานปรัชญา พัฒนาการนิยมและปรัชญาปฏิรูปนิยม ในการพัฒนา สมรรถนะครูนักพัฒนาชุมชน ด้านวิชาเอกของหลักสูตร ควรเป็นสาขาวิชาเอกที่ขาดแคลนโดยเฉพาะสาขาวิชา การปฐมวัยและการประถมศึกษา ด้านผลลัพธ์การเรียนรู้ ของผู้เรียน ควรเน้นการจัดการเรียนรู้ที่เป็นแนวคิดการเรียนรู้ จากสภาพจริง ด้านการรับนักศึกษาเข้าศึกษาในหลักสูตร ควรเน้นไปที่นักเรียนในชุมชน โดยการใช้การประเมิน ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร ควรวางกรอบการออกแบบ และพัฒนา และการบริหารจัดการหลักสูตรวิชาชีพครู ให้สามารถยืดหยุ่นกับสถานการณ์และบริบทการเปลี่ยนแปลง ของสังคม ด้านการทำงานกับเครือข่าย โดยผู้บริหาร ครู ในโรงเรียน และชุมชนในพื้นที่ห่างไกลควรมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร การบริหารจัดการหลักสูตร และ ประเมินผลหลักสูตร และภาพรวมของการพัฒนาครู ระบบปิดนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการผลิตและพัฒนาครู ควรกำหนดและวางระบบการผลิตครูระบบปิดทั้งในระดับ นโยบายและระดับปฏิบัติการ ให้หลักสูตรการผลิตและพัฒนาครูในระบบปิดสามารถออกแบบโดยยึดโยงกับบริบท เชิงพื้นที่ ไม่ถูกควบคุมโดยอำนาจรัฐจนมากเกินไป โดยมี

ข้อเสนอแนะให้ภาครัฐควรมีการปรับปรุงโครงสร้างหรือ แนวทางการผลิตและพัฒนาครูสอดคล้องกับความต้องการในการผลิตครู สอดคล้องกับความต้องการของผู้ศึกษาต่อ และ ควรพัฒนาระบบการผลิตครูในระบบปิดต่อไป

โดยการพัฒนาครูระบบปิดจะตอบโจทย์ การโยกย้ายครู แต่การพัฒนาครูระบบปิดที่ควรกระทำคือ การที่รัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรศึกษาและจัดทำ แผนอัตรากำลังและอัตราการศึกษาและจัดกระทำ เพิ่มเติม รวมถึงการรับย้ายที่ควรสอดคล้องกับแนวทาง และอัตราการผลิตครูของสถาบันผลิตและพัฒนาครู ซึ่งควรเน้นการทำงานประสานระหว่างโรงเรียน สำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษา ศึกษาธิการจังหวัด และหน่วย การศึกษา องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น โดยสถาบันผลิต และพัฒนาครูระบบปิดสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กในพื้นที่ ห่างไกลสามารถพัฒนาหลักสูตรหลักหรือหลักสูตร เฉพาะที่สอดคล้องกับบริบทของสถาบันการผลิตครู โรงเรียนและชุมชนในพื้นที่ห่างไกลของสถาบันการผลิตครู โดยผู้บริหารและครูในโรงเรียนและชุมชนในพื้นที่ห่างไกล มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร การบริหารจัดการ หลักสูตร และประเมินผลหลักสูตร ให้เกิดความอิสระ จากหน่วยงานรัฐ โดยใช้ฐานคิดปรัชญาการพัฒนาชุมชน เนื่องจากใช้ปรัชญามหาวิทยาลัยเพื่อท้องถิ่นเพื่อตอบสนอง ความต้องการของพื้นที่ที่สอดคล้องกับปรัชญาการศึกษา แบบปฏิรูปนิยม และการส่งเสริมให้ชุมชนช่วยเหลือตัวเอง และปรัชญาในการสอนใช้พัฒนาการนิยมและการสร้าง องค์ความรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน โดยมีเป้าหมาย ในการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ในการจัดการ เชิงพื้นที่และโรงเรียนขนาดเล็ก และให้สถาบันฯ สร้างและ พัฒนาหลักสูตรการผลิตครูให้ไปสู่การพัฒนาท้องถิ่น กระบวนการพัฒนาหลักสูตรต้องเน้นการคิดแบบ บูรณาการเพื่อการนำไปใช้ในโรงเรียนหรือชุมชน โดยกระบวนการพัฒนาหลักสูตรมีการสอบถามชุมชน ผู้นำชุมชน ผู้บริหารโรงเรียน และผู้ใช้บัณฑิต เน้นให้ครู กลายเป็นนักปฏิบัติ ใช้ชีวิตในชุมชนได้ ส่วนการออกแบบ ผลลัพธ์การเรียนรู้ต้องเน้นไปที่การประยุกต์ใช้องค์ความรู้ ทักษะ และเจตคติที่เรียนมาทั้งหมดเพื่อนำไปสู่การบูรณาการ ในการจัดการเรียนรู้รวมกับการใช้เทคโนโลยีตามบริบท ชุมชน และความต้องการการศึกษาที่มากกว่าห้องเรียน เพื่อ

พัฒนาจิตวิญญาณในการเป็นครูในการทำงานเพื่อผู้เรียน และชุมชน ส่วนแนวทางการรับเข้าศึกษาต่อของนักเรียนที่มีความประสงค์ในการศึกษาในหลักสูตรนวัตกรรม การผลิตครูระบบปิดสำหรับโรงเรียนปลายทางขนาดเล็ก นั้น ควรเน้นการใช้แบบวัดแววความเป็นครู การรับสมัครครู ควรเป็นการรับสมัครผ่านการรับตรง ที่เน้นการวัดแวว ความเป็นครู การสอบสัมภาษณ์ประกอบการใช้แฟ้มสะสม ผลงาน การแสดงความสามารถพิเศษที่สอดคล้องกับ สาขาวิชาเอกนั้น ๆ และควรมีลักษณะพิเศษที่ทางรัฐควร กำหนดขึ้นมา ในด้านการทำงานร่วมของภาคีเครือข่าย กับโรงเรียน ควรมีการประชุมวางแผนสมรรถนะใน การออกแบบในการเข้าฝึกประสบการณ์ในโรงเรียน/ หรือ การเข้าปฏิบัติงานในโรงเรียน โดยมีการมอบหมายงาน และการประเมินภาระงาน ที่ควรนำความรู้จากห้องเรียน ไปสู่สถานศึกษา การใช้ความร่วมมือจากศึกษานิเทศก์ จากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ครูพี่เลี้ยง ผู้บริหาร สถานศึกษาและอาจารย์นิเทศก์ นอกจากนี้รวมถึงการใช้ ชุมชนเป็นฐาน สังเกตการเปลี่ยนแปลงของชุมชนที่เอื้อต่อ การจัดการเรียนการสอน

การอภิปรายผลการวิจัย

ภาพรวมการผลิตและพัฒนาครูของสถาบันผลิต และพัฒนาครูในปัจจุบัน จากการศึกษาของศุภณัฐ ฤกษ์ศิริวัฒน์ (Sasiwuttawat, 2016) และพฤษทิ ศิริบรรณพิทักษ์ (Siribanpitak, 2018) พบว่า ปัญหาของการผลิตครูของครู หรืออาจารย์ในคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ ในปัจจุบัน ประกอบด้วย (1) แนวคิดการผลิตครูที่ไม่สอดคล้องกับ ยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไป เพราะเน้นผลลัพธ์เพียงอย่างเดียว (Product-Oriented Approach) แต่ควรเน้นไปที่กระบวนการ จัดการเรียนรู้และผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ควบคู่กันไป (Process Product-Oriented Approach) การบูรณาการนวัตกรรม สำหรับการจัดการเรียนรู้ และการพัฒนาวิชาชีพเข้าไป ในหลักสูตรผลิตครู รวมถึงการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Professional Learning Community) ในการรองรับมุมมอง เชิงวิชาชีพของบัณฑิตครู (2) การขาดความต่อเนื่องและ ความเป็นเอกภาพของนโยบายการผลิตและพัฒนาครู เพราะที่ผ่านมามีการผลิตครูยังขาดการวางแผนและ ไร้ความต่อเนื่องของนโยบาย รวมถึงการจัดสรรงบประมาณ

สนับสนุนในระดับที่ไม่เหมาะสมและสอดคล้องกับความเป็นจริง (3) ความอ่อนแอของสถาบันผลิตครู ขาดประสบการณ์ และมุมมองทางการศึกษาที่หลากหลาย และการไม่มีการวางแผนสร้างครูทดแทนบุคลากรที่เกษียณอายุ ราชการ (4) โครงสร้างหลักสูตรและสมรรถนะที่ไม่ทันสมัย ของการผลิตบัณฑิตครู เนื่องจากการเน้นภาคปฏิบัติน้อย โดยเฉพาะการปฏิบัติการสอนในชั้นเรียน (Classroom Teaching Practice) จึงควรเริ่มต้นจากโครงสร้างหลักสูตร และเน้นทั้งภาคทฤษฎีควบคู่ไปกับภาคปฏิบัติ (5) บัณฑิตครู ขาดการปรับปรุงการปฏิบัติการสอนให้ดียิ่งขึ้นอย่างต่อเนื่อง และสม่ำเสมอ จึงควรมีเครื่องมือสำหรับการปรับปรุง การปฏิบัติการสอน (Improving Classroom Teaching Practice) เพื่อให้เห็นถึงการปฏิบัติการสอนของตนเอง และมีมุมมองเกี่ยวกับการสอนของตนเองได้ นำไปสู่ การปรับปรุงการสอนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น (6) การผลิตครู ไม่สอดคล้องกับความต้องการใช้ครูจริง เนื่องจากในปัจจุบัน มีการผลิตครูเกินอัตราความต้องการใช้ครูเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้ผู้สำเร็จการศึกษาจากสถาบันผลิตครูเพียง 1 ใน 10 ที่มีงานทำ (7) ปัญหาการได้ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ ทั้งผู้ที่กำลังจะเข้าสู่วิชาชีพครูและผู้ที่ไม่ได้จบปริญญา ทางด้านการศึกษาแต่ต้องการเป็นครู รวมถึงความยุ่งยาก ในขั้นตอนของการขออนุมัติใบประกอบวิชาชีพครู

ปรัชญาการศึกษาและการจัดการเรียนรู้ในสถาบัน ผลิตและพัฒนาครูระบบปิดสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กใน พื้นที่ห่างไกลควรออกแบบการเรียนรู้บนพื้นฐานปรัชญา ทางการศึกษาแบบพัฒนาการนิยม (Progressivism) ตามแนวคิดของ Dewey (1938) ซึ่งแนวคิดหลักการของ การศึกษาแบบพัฒนาการนิยม คือ การศึกษาจะต้อง พัฒนาเด็กในทุกด้าน ไม่เฉพาะสติปัญญาเท่านั้น โรงเรียนมี ความสัมพันธ์กับสังคมมากขึ้น เด็กจะต้องพร้อมที่จะไปอยู่ใน สังคมได้อย่างมีความสุข ปรับตัวได้อย่างดี กระบวนการเรียน การสอนจึงมีความสำคัญพอ ๆ กับเนื้อหา ส่งเสริมการเรียนรู้ ทั้งในและนอกห้องเรียน และให้ผู้เรียนได้รู้จักตนเอง และสังคม เพื่อผู้เรียนจะได้ปรับตัวเข้ากับสังคมได้ อย่างมีความสุข ไม่ว่าสังคมจะเปลี่ยนไปอย่างไรก็ตาม ผู้เรียนจะต้องรู้จักแก้ปัญหาได้ และบนพื้นฐานปรัชญา การศึกษาแบบปฏิรูปนิยม (Reconstructionism) ของ Brameld (1950) ที่แสดงให้เห็นว่า ปรัชญาการศึกษานี้มองว่า สังคม

มีปัญหามาก สังคมจึงต้องการการแก้ปัญหาและหาทางที่จะสร้างค่านิยมและแบบแผนของสังคมขึ้นใหม่ การที่จะแก้ปัญหาและสร้างค่านิยมขึ้นใหม่นี้ได้ การศึกษาจะต้องมีบทบาทอย่างสำคัญ ซึ่งความเชื่อและหลักการสำคัญของทฤษฎีการศึกษาปฏิรูปนิยมในด้านจุดมุ่งหมายหลักของการศึกษาในแนวทางนี้คือการศึกษาดำเนินไปเพื่อปรับปรุง พัฒนา และสร้างสรรค์สังคมใหม่ที่ดียิ่งและเหมาะสมกว่าขึ้นมาให้ได้ กล่าวคือ การศึกษาจะต้องช่วยแก้ปัญหาของสังคมที่เป็นอยู่ การศึกษาดำเนินไปเพื่อส่งเสริมและพัฒนาสังคมโดยตรง และการศึกษาจะต้องมุ่งสร้างระเบียบใหม่ของสังคมจากพื้นฐานเดิมที่มีอยู่

สถาบันผลิตและพัฒนาครูระบบปิดสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กในพื้นที่ห่างไกล สามารถผลิตและพัฒนาครูที่เป็นครูพร้อมใช้ กล่าวคือ สามารถปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดเล็กในพื้นที่ห่างไกล ซึ่งมีข้อจำกัดของจำนวนอัตราว่างของตำแหน่งข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา รวมทั้งงบประมาณต่าง ๆ ในการสนับสนุนจากเขตพื้นที่การศึกษานั้น โดยควรผลิตและพัฒนาครูในสาขาวิชาเอกคู่ “การปฐมวัยและการประถมศึกษา” ซึ่งจะเป็นการเติมเต็มอัตราที่ขาดในโรงเรียน และให้นิสิตนักศึกษาที่มาจากระบบมัธยมศึกษาตอนต้น เข้ามาศึกษา สอดคล้องกับข้อมูลระบบ HRMS ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ซึ่งเป็นระบบที่แสดงให้เห็นการดำเนินงานการวางแผนยุทธศาสตร์ด้านการจัดสรรอัตราว่างครูและบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียน/สถานศึกษาภาครัฐในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ โดยมี 10 สาขาวิชาเอกที่ขาดแคลนมากที่สุดในอีก 10 ปี (พ.ศ. 2564 – 2573) ตำแหน่งครูผู้ช่วย โดยมีสาขาวิชาการประถมศึกษาเป็นสาขาที่ขาดแคลนเป็นอันดับที่ 1 จำนวน 19,008 อัตรา และสาขาวิชาการปฐมวัย ขาดแคลนเป็นอันดับที่ 4 จำนวน 14,097 อัตรา โดยสิ่งสำคัญคือการพัฒนาสมรรถนะการสอนควบชั้นเรียน ซึ่งไม่ใช่แค่การสอนควบชั้นเรียนในระดับปฐมวัยหรือเฉพาะในระดับประถมศึกษา แต่ยังสามารถพัฒนาต่อยอดในการสอนควบชั้นเรียนระหว่างระดับปฐมวัยและประถมศึกษาได้นอกจากนี้สมรรถนะของนักเรียนผู้มีความต้องการพิเศษก็เป็นสิ่งสำคัญที่ควรพัฒนาให้เกิดขึ้นในหลักสูตร เพื่อให้

นักศึกษาสามารถนำไปใช้ในการทำงาน คือ การคัดกรองนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ และการส่งต่อให้กับนักจิตวิทยาหรือแพทย์ผู้เชี่ยวชาญในการรักษาติดตามและป้องกันอันตรายที่อาจเกิดขึ้นกับนักเรียนได้ รวมทั้งการพัฒนาแนวทางการดูแลร่วมกันระหว่างโรงเรียนและผู้บริหาร หรือการพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนรู้ของตนเองให้สอดคล้องกับความแตกต่างและความเฉพาะของผู้เรียนได้ เป็นไปตามที่ Noddings (2013) กล่าวว่า การสนับสนุนและการเรียนรู้ที่เป็นมิตรจะช่วยสร้างสภาพแวดล้อมที่เติบโตและพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กอย่างมีคุณภาพ และยังสอดคล้องกับ ทรรศนีย์ วงศ์คำ, อนุชา กอนพ่วง, สติพร เชาวนชัย, และปรกรณ์ ประจันบาน (Wongkum, Konpuang, Chaowchai, & Prajanban, 2024) ที่กล่าวว่า ในการผลิตและพัฒนาครูระบบปิดนั้น มหาวิทยาลัยควรส่งเสริมการบริหารโครงการผลิตครูระบบปิดโดยการกำหนดนโยบายบริหารการจัดสรรทรัพยากรทางการศึกษาที่จำเป็น และการส่งเสริมสนับสนุนสถาบันการศึกษาเพื่อส่งเสริมให้นิสิตสามารถพัฒนาสมรรถนะครูของโครงการผลิตครูระบบปิดให้บรรลุผลตามเป้าหมาย สามารถจัดการกับปัญหาของตนได้และมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์

สมรรถนะสำคัญต่อไปของการผลิตและพัฒนาครูระบบปิดในโรงเรียนปลายทางพื้นที่ห่างไกล คือ การพัฒนาชุมชน กล่าวคือ หลักสูตรไม่จำเป็นต้องสร้างครูที่เป็นนักพัฒนาชุมชนและสังคม เพราะ Brameld (1971) กล่าวว่า การศึกษาที่แท้จริงควรทำให้บุคคลสามารถคิดวิเคราะห์และมีส่วนร่วมอย่างมีนัยสำคัญในการเปลี่ยนแปลงของชุมชนและสังคม และยังกล่าวว่า การศึกษาเป็นตัวบ่งชี้ความท้าทายของครูต่อการสร้างความยุติธรรมและสนับสนุนโลกที่เท่าเทียม

อย่างไรก็ตามสิ่งที่นักศึกษาครูพึงมีในนวัตกรรมหลักสูตรระบบปิด คือ ทักษะของการทำงานร่วมกับชุมชน การประสานงาน และการขอและให้ความร่วมมือกับชุมชน เพื่อให้นักเรียนสามารถดำรงชีวิตโดยใช้องค์ความรู้จากโรงเรียนและจากชุมชนมาผสานรวมกันและนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนต่อไปได้ สอดคล้องกับการศึกษาของทรรศนีย์ วงศ์คำ, อนุชา

กอนพวง, สติรพร เซาว์ชัย, และปกรณ ประจัญบาน (Wongkum, Konpuang, Chaowchai, & Prajanban, 2023) ที่กล่าวถึงสมรรถนะสำคัญข้อหนึ่งของการผลิตครูระบบปิดไว้ คือ การมีสมรรถนะการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ และมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอย่างสร้างสรรค์และอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งควรมีความรู้ในเรื่องพหุวัฒนธรรม แนวทางการจัดการเรียนรู้และจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโดยความร่วมมือของผู้ปกครองและชุมชน รวมทั้งทักษะการสัมพันธ์กับชุมชน

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในรายวิชาของนวัตกรรมหลักสูตรการผลิตและพัฒนาครูระบบปิดสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กในพื้นที่ห่างไกล ควรเน้นการจัดการเรียนรู้ที่เป็นแนวคิดการเรียนรู้จากสภาพจริง (Authentic Learning) โดย Herrington and Oliver (2000) กล่าวว่าไว้ว่า การเรียนรู้ที่แท้จริงอยู่ในโลกจริงหรือชีวิตจริงสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กในพื้นที่ห่างไกล ห้องเรียนที่แท้จริงคือ สภาพชุมชน สังคม และวัฒนธรรมของนักศึกษา ดังนั้น หลักสูตรจึงควรออกแบบการเรียนรู้ที่คำนึงว่าการเรียนรู้รายวิชาในห้องเรียนไม่ใช่การเรียนรู้ที่แท้จริง ยังเป็นการเรียนแบบสมมติหรือแบบจำลอง จึงควรมีการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักศึกษาได้เรียนรู้ในสภาพที่ใกล้เคียงกับชีวิตจริงมากที่สุด

นอกจากนี้การปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์การเรียนรู้ก็เป็นเรื่องสำคัญสำหรับนวัตกรรมหลักสูตรการผลิตและพัฒนาครูระบบปิดสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กในพื้นที่ห่างไกล คือ การปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์ของนักศึกษาว่า การสอนนักเรียนหรือการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานนั้น ความรู้ไม่ใช่ความรู้ที่มาจากภาครัฐหรือความรู้ที่ได้รับการรับรองจากหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานเท่านั้น แต่ความรู้ในชุมชนก็เป็นความรู้ประเภทหนึ่ง โดยการเรียนรู้การสอนให้เกิดการปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์ เรียกว่า การเรียนรู้เชิงกระบวนการทัศน์ เป็นการเรียนรู้ในระดับสร้างกระบวนการทัศน์ ซึ่งก็เป็นส่วนหนึ่งของแนวคิดการเรียนรู้จากสภาพจริง เป็นไปตามที่ Field and Hole (2020) กล่าวว่า การเรียนรู้เชิงกระบวนการทัศน์เป็นการเรียนรู้ที่อ้างอิงหรือนำเอาประสบการณ์ของผู้เรียนมาสังสมจนเกิดเป็นกระบวนการทัศน์

ความเชื่อ หรือค่านิยมใหม่ และที่สำคัญคือ การสังสมประสบการณ์ใหม่เอามาโต้แย้งกับความเชื่อหรือค่านิยมเดิม ทำให้ปรับเปลี่ยนมายึดถือความเชื่อใหม่หรือกระบวนการทัศน์ใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับ Carter and Jenson (2022) ที่กล่าวถึงการพัฒนาครูที่นำไปสู่การมีสมรรถนะของการเป็นนักพัฒนาชุมชน ที่ไม่ได้ทำให้ชุมชนหยุดนิ่งหรือแช่แข็งชุมชน แต่เป็นการนำเอาความรู้ในชุมชนมาสู่กระบวนการทัศน์ของการพัฒนาให้เกิดขึ้นได้

ดังนั้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สามารถนำไปถึงการบรรลุแนวทางการจัดการเรียนรู้ข้างต้นที่กล่าวมานั้นได้ หลักสูตรอาจให้อาจารย์ผู้สอนใช้การจัดการเรียนการสอนโดยใช้ชุมชนเป็นฐานเป็นรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการได้ปฏิบัติงานจากสถานการณ์จริงของชุมชน เช่น การไปศึกษาเรื่องประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม การทำมาหากิน/อาชีพ การศึกษาองค์กรในชุมชน เป็นต้น นอกเหนือจากการเรียนในโรงเรียน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจกระบวนการเรียนรู้ พัฒนาทักษะทางวิชาชีพ ทักษะทางสังคม และความรับผิดชอบต่อสังคม และเป็นการส่งเสริมให้สถานศึกษามีอิสระในด้านวิชาการโดยมีส่วนร่วมกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษาอย่างยั่งยืน หรือการใช้รูปแบบโรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ ที่เรียกว่า School as Learning Community (SLC) มาพัฒนาโรงเรียนตามบริบทของชุมชน โดยชุมชนแห่งการเรียนรู้เป็นกระบวนการหนึ่งในการนำมาเพื่อพัฒนาโรงเรียนให้มีความเข้มแข็งด้วยการเรียนรู้และความรู้ของชุมชน โดยให้คนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของตนผ่านกระบวนการเรียนรู้ การคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล และนำความรู้ ทักษะ ความสามารถต่าง ๆ มาใช้ในการพัฒนาโรงเรียนและสถานศึกษา (Veepion, Sauphayana, & Ployduangrat, 2023) ซึ่งแนวทางการดังกล่าวถือว่าเป็นการจัดตั้งระบบการศึกษาแบบมีส่วนร่วม ด้วยการพัฒนาหลักสูตรที่ครอบคลุมสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ ส่งเสริมการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง ส่งเสริมการทำงานร่วมกันของครู ให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วม เมื่อดำเนินการตามขั้นตอนเหล่านี้ โรงเรียนจะกลายเป็นชุมชนแห่ง

การเรียนรู้ ซึ่งนักเรียนมีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้นในการศึกษา ครูให้ความร่วมมือกันปรับปรุงวิธีการสอน ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน ส่งผลให้มีคุณภาพการศึกษาและวัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สถาบันฯ อาจปรับ/เปลี่ยนแปลงกิจกรรมการเรียนรู้การสอนหรือกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ชุมชน อีกทั้งควรใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับชุมชน สังคมและวัฒนธรรมของนักศึกษา เพื่อให้ให้นักศึกษาเกิดแนวทางในการพัฒนาสื่อของตนเอง

นอกจากนี้การมอบหมายภาระงานนั้น ควรให้นักศึกษาสามารถจัดทำภาระงาน (Task) เชื่อมโยงกับโรงเรียนปลายทางและชุมชน (Sanansiang, 2021) รวมทั้งการใช้การประเมินผลของรายวิชาที่เน้นการประเมินตามสภาพจริง นอกจากนี้ ด้านการวัดและประเมินผล (Assessment & Evaluation) มีการประเมินผลบนฐานแห่งความเป็นจริง (Realistic Assessment & Evaluation) จึงควรออกแบบให้รายวิชาต่าง ๆ ในหลักสูตรมีกระบวนการเรียนรู้และเข้าใจในการวัดผลและประเมินผลตามสภาพจริง ฝึกให้นักศึกษานำไปใช้ทั้งในวิชาชีพและวิชาชีพชีวิต ฝึกปฏิบัติการวัดครอบคลุมทั้งพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย ปฏิบัติการวัดและประเมินผลอย่างมีระเบียบและมีหลักเกณฑ์ที่ถูกต้องเหมาะสมสามารถอธิบายการวัดและประเมินผลได้ สามารถวัดและประเมินผลอย่างเหมาะสมกับช่วงวัยของผู้เรียน

ส่วนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูระหว่างเรียนในนวัตกรรมการผลิตและพัฒนาครูระบบปิดสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กในพื้นที่ห่างไกลนั้น ควรมีการให้นักศึกษาฝึกการสังเกตพฤติกรรมนักเรียน การสังเกตบริบทการทำงานครู การสังเกตความสัมพันธ์ชุมชน และผู้ปกครอง รวมทั้งการออกแบบการจัดแนวทางการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

ในหลักสูตรให้เชื่อมโยงกับโรงเรียนเครือข่ายและโรงเรียนปลายทางในพื้นที่ห่างไกล โดยอาจใช้การพัฒนาแนวทางการเรียนรู้ในระดับรายวิชา การออกแบบการฝึกปฏิบัติผ่านรายวิชาชีพครูในหลักสูตร การสร้างและพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ในรายวิชาที่อิงกับบริบทของโรงเรียนและชุมชน รวมทั้งการที่หลักสูตรอาจมีแนวทางในการกำหนดกรอบภาระงานรวมกันที่เชื่อมโยงกับกิจกรรมการเรียนรู้และการปฏิบัติงานจากสถานการณ์จริงในโรงเรียนและชุมชน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้

1. สถาบันผลิตและพัฒนาครูสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตรโดยเตรียมความพร้อมคณาจารย์ในหลักสูตรให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการครูรัก(ษ์)ถิ่น และประสานความร่วมมือกับผู้บริหารโรงเรียน ครูพี่เลี้ยง และผู้นำชุมชนของโรงเรียนปลายทางในการร่วมพัฒนาหลักสูตรผลิตครูระบบปิด

2. ภาครัฐควรมีการปรับปรุงโครงสร้างหรือแนวทางการผลิตและพัฒนาครูให้สอดคล้องกับความต้องการในการผลิตครู และความต้องการของผู้ศึกษาต่อ และควรพัฒนาระบบการผลิตครูในระบบปิดต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. นักวิจัยที่สนใจในการศึกษาการผลิตครูระบบปิดอาจศึกษาในมิติเชิงนโยบายของรัฐ และการเชื่อมโยงองค์ความรู้และบทบาทหน้าที่เกี่ยวข้องกับการผลิตครูเพื่อเป็นแนวทางการผลิตและพัฒนาครูในอนาคต

2. นักวิจัยที่สนใจในการศึกษาการพัฒนาหลักสูตรอาจมีการศึกษาเรื่องนวัตกรรมการผลิตและพัฒนาครูเฉพาะพื้นที่ เช่น ภูมิภาคภาคเหนือ ภาคใต้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- Aiemphaya, K. (2018). *Professional development for teachers*. Nonthaburi: 21 Century Co., Ltd. [In Thai]
- Brameld, T. (1950). *Patterns of educational philosophy: A democratic interpretation*. Retrieved from <https://archive.org/details/patternsofeducat0000bram>
- Brameld, T. (1971). *Education as power*. Retrieved from <http://125.22.75.155:8080/handle/123456789/11374>
- Carter, L. & Jenson, M. (2022). The role of community-based learning in transformative education: Moving beyond traditional curriculum. *Journal of Transformative Education*, 20(2), 142–160. Retrieved from <https://doi.org/10.1177/1541344622110819>
- Constitution of the Kingdom of Thailand B.E. 2560. (2017). (2017, April 6). *Royal Thai Government Gazette*, Vol. 134, Sect 40(a). pp. 1–90. [In Thai]
- Dewey, J. (1938). *Experience and education*. Retrieved from <https://www.schoolofeducators.com/wp-content/uploads/2011/12/EXPERIENCE-EDUCATION-JOHN-DEWEY.pdf>
- Field, A. & Hole, G. (2020). *Discovering statistics using SPSS*. (5th ed.). CA: SAGE Publications.
- Herrington, J. & Oliver, R. (2000). An instructional design framework for authentic learning environments. *Educational Technology Research and Development*, 48(3), 23–48.
- Higher Education Act, B.E. 2562 (2019). (2019, May 1). *Royal Thai Government Gazette*, Vol. 136, Sect 57(a). pp. 54–78. [In Thai]
- Miles, M. B. & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*. CA: Sage Publications.
- Nastasi, B. K. & Schensul, J. J. (2005). Contributions of qualitative research to the validity of intervention research. *Journal of School Psychology*, 43(3), 177–195.
- Noddings, N. (2013). *Philosophy of education*. (3rd ed.). CO: Westview Press.
- Office of the Education Council. (2007). *Report on the evaluation of opportunities and quality of education of Thai people*. Bangkok: Chulalongkorn University Press. [In Thai]
- Office of the Education Council. (2015). *Thailand's educational competence on the international stage, 2015 (IMD2015)*. Bangkok: Office of the Education Council. [In Thai]
- Office of the Education Council. (2017). *National education plan 2017–2036*. Bangkok: Office of the Education Council. [In Thai]
- Office of the Education Council. (2018). *State of Thai education 2016/2017: Guidelines for reforming Thai education towards Thailand 4.0*. Bangkok: Office of the Education Council. [In Thai]
- Office of the National Economic and Social Development Board. (2018). *20-year national strategy (2018–2037)*. Bangkok: Office of the National Economic and Social Development Board. [In Thai]
- Patton, M. Q. (1990). *Qualitative evaluation and research methods*. (2nd ed.). CA: Sage: Newbury Park.
- Petchchuay, S. (2015). *The future of teacher production in Thai higher education institutions*. Faculty of Education, Bangkok: Chulalongkorn University. [In Thai]
- Petchchuay, S., Phonsaram, P., & Pithianuwat, S. (2017). Best practices of teacher production projects in Thai higher education institutions. *Dusit Thani College Journal*, 11(1), 308–320. [In Thai]
- Pithianuwat, S. (2012). *Documentary research report: Teacher professional license*. Bangkok: Office of the National Education Commission, Prime Minister's Office. [In Thai]

- Rajabhat University Act, B.E. 2547. (2004). (2004, June 14). *Royal Thai Government Gazette*, Vol. 121, Special part 23(a). pp. 1–25. [In Thai]
- Sanansiang, A. (2021). The development guidelines the competency of measurement and authentic assessment by using professional learning community for teachers in elementary schools under Phranakhon Si Ayutthaya Primary Educational Service Area Offices 1 and 2. *ARU Research Journal Humanities and Social Sciences*, 8(3), 103 – 110. Retrieved from <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/rdi-arj/article/view/253938>
- Sasiwuttiwat, S. (2016). *Proposal for creating and selecting new generation teachers to enhance the quality of education: A series of reports on teacher personnel reform*. Bangkok: Thailand Development Research Institute.
- Secretariat Office of the Teachers Council of Thailand. (2017). *Southeast Asia teachers competency framework*. Bangkok: Secretariat Office of the Teachers Council of Thailand. [In Thai]
- Siribanpitak, P. (2018). *Development of mechanisms driving the production and development of high competency teachers for Thailand 4.0*. Bangkok: Pepper Graphic Company Limited.
- Tangjuang, P. (2011). *A model for developing the competence of educational personnel*. Bangkok: Duang Kamol Publishing. [In Thai]
- Tangkitvanich, S. (2018). *Research report on the development of digital manpower to support target industries (S–Curve) and the Eastern Economic Corridor (EEC)*. Bangkok: Thailand Development Research Institute. [In Thai]
- The Equitable Education Fund (EEF). (2019). *EEF Annual Report 2019*. Bangkok: The Equitable Education Fund. [In Thai]
- The Equitable Education Fund (EEF). (2023). *EEF Annual Report 2023*. Bangkok: The Equitable Education Fund. [In Thai]
- Veepion, S., Sauphayana, S., & Ployduangrat, J. (2023). Guidelines for school administration as learning community (SLC). *The Journal of Research and Academics*, 6(6), 301–316. [In Thai]
- Wongkum, T., Konpuang, A., Chaowchai, S., & Prajanban, P. (2023). Essential competencies of student teachers in the closed–system teacher production project. *Journal of Education Naresuan University*, 25(2), 341–351. [In Thai]
- Wongkum, T., Konpuang, A., Chaowchai, S., & Prajanban, P. (2024). Competency development model for teachers in the closed–system teacher production project. *Journal of Education and Innovation*, 26(1), 163–176. [In Thai]
- Yingyaw, P., Sujitjool, W., Thadatantichoke, T., Pumdeeying, N., & Jongchalermchai, P. (2020). *Research report on the development of mechanisms and systems for screening professional teachers according to the professional standards of the Teachers Council of Thailand*. Bangkok: Secretariat Office of the Teachers Council of Thailand. [In Thai]